

Ключевые слова: *концепт, лингвистический подход, когнитивный подход, лингвокультурный подход, когнитивная лингвистика, лингвоконцептология.*

Vryblevska T. The Notion of «Concept» in Linguocognitive Researches: Etymology, the Main Approaches to it's Definition.

In the article the etymology of the term «concept», it's origin and functioning in the linguistics have been analyzed. The article considers the famous scientists researchers of the cognitive linguistics, in particular, it's branch – linguoconceptology. The scientific research gives the main approaches to understanding the notion «concept» as a linguo-cultural phenomenon. The ideas of the Ukrainian and foreign scientists about the term «concept» interpretation have been classified into 3 current approaches of the modern cognitive linguistic. The author's attention has been focused on the analysis of the linguistic, cognitive and linguocultural approaches and differentiation of their common and specific features. The author also expresses his own idea of understanding the notion «concept» as linguocultural phenomenon.

Key words: *concept, the linguistic approach, the cognitive approach, linguocultural approach, cognitive linguistic, linguoconceptology.*

Інна Гороф'янюк
(Вінниця)

УДК 811.161.2'28'42

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ГОЛОДУ У ДІАЛЕКТНИХ АВТОБІОГРАФІЧНИХ ТЕКСТАХ

Проаналізовано вербальні способи концептуалізації голоду в діалектному мовленні на матеріалі 37 текстів-спогадів очевидців Голодомору, записаних експедиційно в 34 населених пунктах Вінницької, Хмельницької, Житомирської й Чернівецької областей. Встановлено, що концепт ГОЛОД є одиницею ментальних ресурсів колективної свідомості українців і його вербалізація репрезентує особистісну інтерпретацію історичного досвіду народу. Досліджено способи вербалізації понятійно-ціннісного та образно-ціннісного складників концепту ГОЛОД. Понятійно-ціннісний складник концепту вербалізовано ім'ям концепту, членами синонімічного ряду імені концепту включно з частиномовними дериватами, сформованими на їхній основі вільними словосполученнями. Образно-ціннісний складник концепту реалізується на підґрунті образних метафор, що репрезентують персоніфікацію голоду. Спостереження над аксіологічним планом концепту засвідчило оцінку явища мовцем як аномального, сформована вона з таких елементів: відсутність звичної їжі, вживання в їжу недопустимих за звичних умов продуктів, канібалізм, спланованість цього явища. Аномальність голоду зумовлює виправдання порушення усталених звичаїв і норм поведінки.

Ключові слова: *концепт, когнітивна діалектологія, текст, вербалізувати, понятійно-ціннісний складник концепту, образно-ціннісний складник концепту.*

Постановка проблеми. Новітня когнітивно-дискурсивна парадигма лінгвістики висуває нові завдання перед дослідниками мови, з-поміж яких – визначення специфіки категоризації та концептуалізації досвіду в колективній свідомості носіїв мови [6, с. 370]. Для успішної реалізації цього завдання доцільним є розширення джерельної бази когнітивної лінгвістики. Переконані, що з цією метою цінним є залучення до аналізу широких корпусів діалектних текстів – «це мить у розвиткові історії, зафіксована на перетині осей часу і простору в її індивідуальному антроповияві: за кожним діалектним текстом стоїть діалектоносій та окрема комунікативна ситуація, яка накладає відбиток на текст» [2, с. 7].

Метою нашої розвідки є аналіз вербальних способів концептуалізації голоду в діалектному мовленні. Матеріалом дослідження слугують 37 діалектних текстів-спогадів очевидців Голодомору, записаних експедиційно впродовж 2007–2013 рр. у 30 населених пунктах Вінницької, 2 – Хмельницької та по 1 – Житомирської й Чернівецької областей (1).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність нашого дослідження означена, по-перше, відсутністю комплексного опису концепту «голод» в українських мовознавчих студіях, по-друге, активним розвитком нової галузі – когнітивної діалектології, зачин якої

спостерігаємо у працях Т. А. Демешкіної [4], Н. В. Гуйванюк, Н.В. Руснак [3], Н.О. Руснак [5.] та ін. Дослідники переконані, що передумови розвитку когнітивного напрямку в діалектології закладені в тому, що діалектологія значною мірою випереджає багато з тих положень, які сьогодні активно розробляються сучасною лінгвістикою, зокрема принципи антропоцентризму, функціоналізму, вивчення метамовної свідомості, інтегративності, міждисциплінарності, на ґрунті яких здійснювалися діалектологічні дослідження [4, с. 101]. Натомість, на думку О. І. Бондаря, розвиток цього напрямку в україністиці «затримує нерозробленість теоретичних засад дослідження діалектного тексту в онтологічному, функційному, прагматичному, лінгвокогнітивному та прикладному аспектах» [1, с. 20].

Виклад основного матеріалу дослідження. Наукові дослідження останніх років зосереджують увагу на мовних засобах, які експлікують концептуальну картину світу, представлену в її індивідуальній моделі. Пізнаючи і членуючи об'єктивний світ, мовець не лише називає окремі його реалії, а й осмислює їх у слові, а тому постає потреба говорити про засоби вербалізації концептів.

Протягом ХХ ст. голод декілька разів мав характер масового лиха в Україні, він став причиною гибелі мільйонів людей і в пам'яті декількох поколінь залишився в колі найважливіших подій у житті. Явища такого масштабу не можуть не знайти відображення в мові. Концепт *ГОЛОД* є одиницею ментальних ресурсів колективної свідомості українців, а його вербалізація репрезентує особистісну інтерпретацію історичного досвіду народу.

Природа концепту формується з нерозривної єдності понятійно-ціннісного та образно-ціннісного складників.

Понятійно-ціннісний складник концепту *ГОЛОД* вербалізовано ім'ям концепту, членами синонімічного ряду імені концепту включно з частиномовними дериватами, а також сформованими на їхній основі вільними словосполученнями, денотат яких ускладнений раціональною оцінкою 'смерельний'.

Базовими для мовної репрезентації концепту *ГОЛОД* є лексеми *голод* (62 слововжитки), *голодо*^{мор} (23), *голодо*^{доўка} (10), *б'і*^{да} (22), *геноцид* (1) та їхні прикметникові й дієслівні деривати: *го*^{лодний} (10), *голоду*^{вати} (7), *б'і*^{дувати} (8), *б'і*^{дити} (2): *це буў*^{голод} / *холод* / *б'і*^{да} / *а*^{ле} *л'уди* *бу*^{ли} *мужн'і* / *д*^{ружн'і} / *до*^{пома}*гали* *один* *о*^{дному} // *ўс'ім* *хо*^{т'і}*лос'а* *ж*^{ити} // (Він.). Формують ці лексеми і вільні словосполучення: *ж*^{ити} *го*^{лодом}; *з*^{нати} *го*^{лод}; *з*^{го}*лоду* *п*^{ухли} *і* *ў*^{ми}*рали*; *з*^{го}*лоду* *сп*^{ухали}; *м*^{ерти} *з*^{го}*лоду*, *по*^{мерти} *з*^{го}*лоду*, *з*^{го}*лоду* *за*^{гинути}. Прикметно, що в корпусі вербалізаторів концепту *ГОЛОД* не зафіксовано лексеми *лихо*, *горе*. Функціонування в цьому номінативному ряді лексеми *б'і*^{да} зумовлене тим, що основний вербалізатор концепта лексема *голод* у корпусі аналізованих текстів фігурує переважно в другому з двох лексичних значень, кодифікованих в літературному ідіомі: 1. Гостре відчуття потреби в їжі, сильне бажання їсти; тривале недоїдання через відсутність їжі. 2. Відсутність або гостра нестача хліба та інших продуктів харчування з певних причин у населеному пункті, районі, країні тощо. 3. *перен.* Гостра нестача чого-небудь вкрай необхідного [7, с. 113-114]: *вес'хл'ін* *ў*^{с'іх} *по*^{за}*би*^{рали} / *і* *йа*^{кис'} *ко*^{ло} *ба*^{бц'} *і* *м'ішо*^к *два* *три* *бу*^{ло} *хл'і*^{ба} / *по*^{за}*би*^{рали} / *з* *гори*^{к'і} *ў*^{пови}^{трус'} *у*^{вали} / *те* *і*^{го}*лод* // (Баг.).

Спостережено розширення семантичного поля лексеми *голодний*: 1. Який має гостре відчуття потреби в їжі, сильне бажання їсти: *чо*^{ло}*в'і*^к / *йа*^к *го*^{лодний} / *то* *в'ін* *х*^{уже} *з*^{в'і}*ра* / *йа*^к *го*^{лодний} / *го*^{лод} *на* *л'у*^{дина} // (Вів.); 2. Який зазнає голод як тривале недоїдання через відсутність їжі: *ўс'о* *зе*^р*но* *з*^{вез}*ли* / *ў*^{море} *по*^{то}*пи*^{ли} / *а*^{л'уди} *ос'*^{талис'} *а* *го*^{лодн'і} // *і* *гн*^о*били* / *йа*^к *мо*^{гли} / *це*^і *на*^{род} // *д*^{умали} *в*^{имре} / *а* *Бо*^г *йе* *на*^{неб'і} // (М-В.).

Засвідчена і специфічне лексичне значення лексеми *голодранець* – 'той, який забирає продукти харчування в голодих людей': *хо*^{дила} *ко*^{м'іс'} *й*^{йа} *та*^{ка} / *го*^{лод}*ран'ц'і* *та*^{к'і} *хо*^{дили} // *т'і*^ї *при*^{йш}*ли* *до* *то*^ї *х*^{ати} / *вес'* *п*^{йе}*ц* *по*^{ва}*лили* / *мо*^{же} *п'ід* *п'йе*цом* *за*^{му}*рована* *п*^{ше}*ничка / *ўс'о* *по*^в**иси*пали* // *во*^{ни} *шо!* // *во*^{ни} / *Бо*^{же} / *не...* *не*^{ма} / *бу*^{ла} *ў* *г*^{ла}*ду**ш**чику* *п*^{ше}*ничка / *в**иси*^{па}*ў* *ў* *м'ішо*^к / *на* *п*^{леч'і} *і* *за*^{бра}*ў* // *н'і*^{чо}*:**го* *л'уд'**ам* *не* *ли*^{шили} / *н'і*^{чого!} // (Пен.). Пор. із СУМ: 'убого одягнена людина; обідранець' [7, с. 114].***

Образно-ціннісний складник концепту *ГОЛОД* реалізується на підґрунті образних метафор. Дієслівні метафори, в яких лексема *голод* є стрижневою, відтворюють жахливу картину голодоморів в Україні. Голод в автобіографічних текстах персоніфікується: він виступає катом,

руйнівником, ліквідатором, злочинцем, який знищує мільйони людей: *голод не не да'ваў жыти* // (Кам.); *п'рйшоў голод / ўдаріў тої горшок / т'й п'шоў // т'й так ми три мучилис' роки / три роки* // (Ст.); *так л'іс'в'і йагоди і ц'і нас сп'сали в'ід голоду* // (Кап.); *і це зр'обиў голодомор* // (Пен.).

Для кваліфікації концепту доцільно схарактеризувати не лише слова, що номінують окремі його явища і фрагменти, а й їх сполучуваність, що дає можливість більш повно окреслити образно-ціннісну складову концепту. З огляду на це спостережено атрибутивні й предикативні поширювачі базових вербалізаторів концепту ГОЛОД: *чорно-темно б'їдували* (М-В.), *голодоўка т'ажола була* // (Нар.); *голод ўже дуже т'ажкий буў* // (Гр.); *т'ажко / дуже т'ажко було / голодали* // (Джул.); *трицит' трет'їй р'їк буў голод дуже / трицит' с'омїй р'їк буў сил'ній голод* // (Джул.); *просто буў так'їй голодомор / шо страшно* // (Мал.); *голодомор / це страшне* / д'їло // (Поч.). Загалом для характеристики періоду голоду найуживанішим є лексема *страшно(-ий)* (27): *о'ц'і страшн'ї роки / йїх в'ажко згадувати // не т'їлки от йак ў бес'їд'ї розказувати / це страшне // страшній буў пер'їод // страшно нагадувати // йа не хт'їу би / шоб ворог м'їй про'жиў так йак йа про'жиў сво'їй д'їт'ач'ї роки / і шоби мо'їй ўнуки і праўнуки не з'нали так'ого / йак йа пере'жиў* // (Лех.).

Аналіз текстового матеріалу уможлиблює вихід за межі інтерпретації синтагматичних, парадигматичних і дериваційних можливостей основного репрезанта концепта ГОЛОД і звернутися до аксіологічного плану концепту, зокрема того, що таке голод в житті інформаторів, у яких образах він утілюється, які асоціації викликає.

Найчастіша теза спогадів про голодомор – це аномальність цього явища, яка простежується в низці деталей. Головним порушенням норми є відсутність звичної їжі: *н'їчого не було // бур'яки не ўродили / ка'пуста і д'руг'ї там овоч'ї тоже / не було н'їчого* // (Лех.), вживання в їжу недопустимих за звичних умов продуктів: *йїли липу / шча'в'їй / хр'їн // бл'їни так'ї хронов'ї пек'ли / о // ли'пу терли / йак брун'ки липов'ї* // (М-В.), канібалізм: *йїли т'рупи / йїли л'удей* // (Лех.), спланованість цього явища через вилучення продуктів харчування: *а пра'в'їт'ел'ї робл'ат' не добре // ў три'ц'ат'ї роки са'м'ї вин'ї тоже так само / Рос'їя вин'а / бо во'на хт'їла Україну з'нищити // ўс'о зерно з'везли / ў море потопили / а л'уди осталис'а голодн'ї* // (М-В.).

Усі ці конститутивні елементи концепту ГОЛОД звучать розрізнено в кожному проаналізованому діалектному автобіографічному тексті, але унікальні мовотворчі якості діалектоносія та мудра індивідуальна інтерпретація власного життєвого досвіду породжують мікротексти, в яких ословлено кожний вище зазначений фрагмент: *б'їда дуже т'ажке ўрем'н'а було / неможливо було / т'ажко жити було дуже // було / таке шо ў л'удини ў ж'їнки ўмерла д'їтина / і ж'їнка порубала й'їй / пок'лала ў д'їжку і ва'рила і йїла то м'н'асо з д'їтини / бо д'їтина ўмерла // йїли кон'ї тоже / таки ї пси йїли / даже со'бак не було / л'овили со'баки / ворони л'овили / тоже йїли л'уди / пси йїли л'уди / не було ни'чого і недо'род буў / і заб'їрали ўс'о // л'уди йїли тра'ву / бо голодоўка була* // (Гв.).

Екстремальність ситуації голоду зумовлює виправдання порушення усталених звичаїв і норм поведінки. Голод – це час, коли прощається невиконання релігійних звичаїв, зокрема поховальної обрядовості: *ви'возили ўмерших п'їд'водами // набе'ре на п'їд'воду чи д'воє / чи т'роє там / за'їде на вулиц'у / хто там й'ого ўже по'просит' / не з'найу // теї вико'пайут' йїаму / теї за'копуйут' ... / н'їкого // так / вико'пали і за'кидали // і н'їх'то не п'лаче / і н'їх'то не в'аре їм го'б'їд'їй / не спраў'л'айе йїм ц'ого по'хорону // це так хо'вали ў голо'довку / л'удей // ве'зут' уже / ве'зут' он'до п'їд'водойу! // таї приви'зут' / таї йїаму йїд'ну вико'пайут' / таї за'кидають чи двох / чи трох у т'їй йїам'ї // ни ўб'їрають йїх / н'їчого // ої Господи! // (Джур.). Біблійна заповідь «Не кради!» нівелювалася задля виживання: *ше помн'у / шо не було шо йїєсти / а за с'елом буў ка'гат // ко'лис' бара'бол'а була і во'на по'мерзла / ну кул'госпна // і л'уди туди хо'дили і рос'копували ц'у // ну во'на пог'нила та бара'бол'а* // (Стр.). Крадіжки виправдовувалися: не каралися, а, навпаки, прощалися: *во'ни хаз'айували / ў них ше було шос' йїєсти / али ўно'ч'ї п'рийшли раз так'ї вурки / бо то не л'уди були / вит'агнули тел'а / і пот'агнули й'ого ў ж'їто / по'вели ї там ма'ма // со'с'їди // ї там ма'ма п'їшли // і їдут / але ж'їнка й'ого та ї ка'жи / Ган'а / не їди туди // ти ж бач / шо во'ни з об'р'езви / во'ни ж те'бе ўб'їут / не їди туди // ма'ма**

ўз'али та ї вернулис'а // а/ле пройшло / с'іл'ки там пройшло / дв'і нид'іл'і / та ї ўже те м'н'асо ми'нуло'с'а / шо во'ни те тил'а заб'рали / з'іли // при'ходе та ж'інка та ї / Ганечко / даї моло'ка по'пити // ўже ў 'нейї / ў 'тейї ж'інки / 'ноги по'пхли / 'руки // 'мама 'кажут / не 'варто 'дати / но ти ж не 'вин'а / ти ж не т'аг'нула // 'мама 'дали / й'йї на'л'али / 'дали с'о'бойу 'того моло'ка / а/ле ўс'о рам'но во'на та'ке ї не 'вижила / бо бо та'к'і були ро'ки / шо не 'було шо 'йїсти / та ї во'на по'мерла // (Мал.).

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Виконане дослідження дозволяє висновкувати, що діалектний текст розширює горизонти мовознавчих студій і прогнозує роботу дослідника на міждисциплінарному рівні. Аналіз тексту крізь призму інформації, що він зберігає, уможливорює пізнання народної категоризації буття і власного світобачення мовця і як наслідок – вивчення концептуальної картини світу українців. Аналіз вербалізації концепту ГОЛОД засвідчив нерозривну єдність понятійно-ціннісного та образно-ціннісного складників концепту. Змістове наповнення концепту ГОЛОД відносно варіативне: 'відсутність звичної їжі', 'вживання в їжу недопустимих за звичних умов продуктів', 'канібалізм', 'спланованість цього явища через вилучення продуктів харчування'. Голоду як життєвому випробовуванню надається високий аксіологічний статус: відсутність голоду стає єдиною і достатньою умовою для продовження життя. Кореляція «голод – смерть» підтримується зближенням образів голоду і холоду і сприйняття періоду Голодомору як часу, коли релігійні, моральні та юридичні закони, що регламентують життя людини, втрачають силу. Для пізнання концепту ГОЛОД як цілісного феномену в сукупності всіх його аспектів, та поліфункціональності, вважаємо за доцільне подальше вивчення цієї проблеми, зокрема зосередження уваги не лише на ядрі, але й периферії структури аналізованого концепту.

СИСТЕМА УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

Баг. – с. Багринівці Літинського р-ну Вінницької обл.
 Гв. – с. Гвіздівці Сокирянського р-ну Чернівецької обл.
 Вів. – с. Вівсяники Козятинського р-ну Вінницької обл.
 Він. – м. Вінниця Вінницької обл.
 Гр. – с. Гришівці Тиврівського р-ну Вінницької обл.
 Джул. – с. Джулинка Бершадського р-ну Вінницької обл.
 Джур. – с. Джуриці Немирівського р-ну Вінницької обл.
 Кам. – с. Кам'янка Козятинського р-ну Вінницької обл.
 Кап. – с. Капустяни Тростянецького р-ну Вінницької обл.
 Лех. – с. Лехнівка Ярмолинецького р-ну Хмельницької обл.
 М-В. – с. Майдан-Вербецький Летичівського р-ну Хмельницької обл.
 Мал. – с. Малинівка Літинського р-ну Вінницької обл.
 Нар. – с. Нараївка Гайсинського р-ну Вінницької обл.
 Пен. – с. Пенківка Шаргородського р-ну Вінницької обл.
 Поч. – с. Почуйки Попільнянського р-ну Житомирської обл.
 Ст. – с. Стіна Томашпільського р-ну Вінницької обл.
 Стр. – смт Стрижавка Вінницького р-ну Вінницької обл.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар О. І. Українське діалектне словникарство початку ХХІ століття / О. І. Бондар // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. – Одеса, 2012. – Т. 17, вип. 4. – С. 5–26.
2. Гриценко П. Ю. Діалектний флнлфлнд як джерело інформації про українську мову / П. Ю. Гриценко // Український діалектний фонофонд / упор. : Гриценко П. Ю., Малахівська О. А., Поістогова М. В. ; Ін-т української мови НАН України – К. : поліграф. д-ця Ін-ту історії України НАН України, 2004. – С. 5–20.
3. Гуйванюк Н. В. Діалектний текст як лінгвокогнітивна одиниця / Н. В. Гуйванюк, Н. О. Руснак // Українська мова. – 2003. – № 2 (7). – С. 102–110.
4. Демешкина Т. А. Когнитивная диалектология: проблемы и перспективы / Т. А. Демешкина // Русский язык: исторические судьбы и современность: III Международный конгресс исследователей русского языка: Труды и материалы, М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 2007. – С. 100–101.
5. Руснак Н. Лінгвокогнітивні та прагматичні виміри діалектних текстів буковинських говірок : монографія / Наталія Руснак ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2009. – 447 с.
6. Селеванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селеванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 702 с.
7. Словник української мови : в 11 т. / За ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1971. – Т. 2: Г – Ж. – 550 с.

ДЖЕРЕЛА

1. «Палає пам'яті свіча. Вогонь – не згас»: Хрестоматія діалектних текстів очевидців Голодоморів / Упорядник І. В. Гороф'янюк. – Вінниця : ПП «ТД «Едельвейс і К», 2014. – 148 с., диск DVD.

Горофьянюк Инна. Вербализация концепта ГОЛОД в диалектных автобиографических текстах.

В статье проанализированы вербальные способы концептуализации голода в диалектной речи на материале 37 текстов-воспоминаний очевидцев Голодомора, записанных экспедиционно в 34 населенных пунктах Винницкой, Хмельницкой, Житомирской и Черновицкой областей. Установлено, что концепт ГОЛОД является единицей ментальных ресурсов коллективного сознания украинцев и его вербализация представляет личностную интерпретацию исторического опыта народа. Исследованы способы вербализации понятийно-ценностного и образно-ценностного составляющих концепта ГОЛОД. Понятийно-ценностная составляющая концепта вербализирована именем концепта, членами синонимического ряда имени концепта, включая дериваты других частей речи, свободными словосочетаниями. Образно-ценностная составляющая концепта реализуется на основе образных метафор, представляющих персонификацию голода. Наблюдения над аксиологическим планом концепта продемонстрировали оценку явления говорящим как аномального, она сформирована из следующих элементов: отсутствие привычной пищи, употребление в пищу недопустимых в привычных условиях продуктов, каннибализм, спланированность этого явления. Аномальность голода предопределяет оправдания нарушения устоявшихся обычаев и норм поведения.

Ключевые слова: концепт, когнитивная диалектология, текст, вербализировать, понятийно-ценностная составляющая концепта, образно-ценностная составляющая концепта.

Horofyanyuk Inna. Verbalization of the Concept of HUNGER in the Dialect Autobiographical Texts.

The article analyzes verbal ways to conceptualize hunger in dialectal speech on the material of 37 texts-memories of witnesses of Holodomor recorded expedition in 34 settlements of Vinnytsia, Khmelnytsky, Zhytomyr and Chernivtsi regions. It has been established that the concept HUNGER is a unit of the mental resources of the collective consciousness of Ukrainians and its verbalization is personal interpretation of the historical experience of the people. The ways of verbalization of conceptual-value and figuratively-value components of the concept of HUNGER have been studied. Conceptual-value component of the concept is verbalized by the name of the concept, members of its synonymic row, including derivatives of other parts of speech, free phrases. Figuratively-value component of the concept is realized on the basis of metaphors, representing the personification of hunger. Observations on the axiological terms of the concept have demonstrated assessment phenomena of a person as abnormal, it has been comprised with the following elements: the absence of a familiar food, eating products invalid in a familiar environment, cannibalism, well-planned of this phenomenon. The anomalous character of hunger predetermines justify the violation of the established customs and norms of behavior.

Key words: concept, cognitive dialectology, text, verbalize, conceptual-value component of the concept, figuratively-value component of the concept.

Анастасія Гуцол
(Чернівці)

УДК 811.111:81'37:159.955

**КОГНІТИВНА КАРТА МАТРИМОНІАЛЬНОГО
КОНФЛІКТНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ**

Здійснено статистичний аналіз концептуального простору матримоніального конфліктного художнього дискурсу, в результаті якого зафіксовано системні зв'язки між концептами. Наявність відношень між концептами чи їх фрагментами є універсальною та, в той же час, унікальною характеристикою концептуальної системи дискурсу певного типу. Такі зв'язки можуть бути статистично сильними, середніми та слабкими, а їх сукупність вибудовує унікальну когнітивну карту матримоніального конфліктного художнього дискурсу. У статті розглядаються середні міжконцептуальні зв'язки. Відношення між концептуальними елементами є невід'ємною складовою концептуального простору і характеризується унікальною здатністю останніх створювати у концептуальній системі певну карту на основі найтиповіших системних зв'язках.

Ключові слова: когнітивна карта, міжконцептуальні зв'язки, матримоніальний конфліктний художній дискурс.